From:
Sent: Tuesday, August 25, 2020 18:34:24
To:
Cc:
Subject: droogte in de natuur
Attachments: droogte in de Zeeuwse natuur.pdf

Geachte Gedeputeerde en Provinciale Staten van Zeeland,

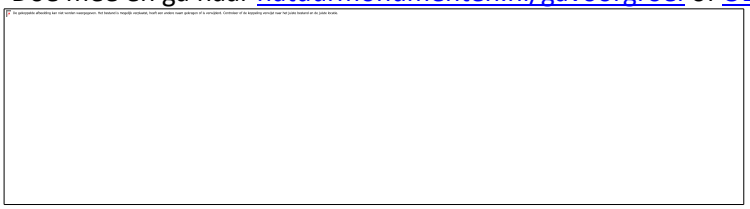
In de bijlage een brief over droogte in de natuur, graag als ingezonden brief behandelen.

Met vriendelijke groet,

Vereniging Natuurmonumenten

Extern beleid Zeeland, Volkerak en Zuid-Hollandse Eilanden (Zuidwestelijke Delta)
Rentmeester Zeeland

Ga voor groei!
Doe mee en ga naar natuurmonumenten.nl/gavoorgroei of OERRR.nl/ikhartjenatuur

20026568

Natuurmonumenten

Datum 25 augustus 2020
Behandeld door
Telefoonnummer
Natuurgebied Zeeland
Onderwerp Zeeuwse natuur in tijden van verdroging

Geachte Gedeputeerde- en Provinciale Staten van Zeeland,
Leden van de Algemene Vergadering Waterschap Scheldestromen,

Voor het derde jaar op een rij is er sprake van langdurige droogte. De effecten hiervan leggen een structureel probleem bloot: in natte tijden wordt regenwater snel afgevoerd terwijl in droge perioden waterschaarste heerst en er concurrentie om zoet (grond)water is. Dit probleem zal als gevolg van klimaatverandering in toenemende mate negatieve gevolgen hebben voor natuur, landbouw, industrie en de bebouwde omgeving. Wij willen pleiten voor integrale oplossingen om het probleem te verminderen én wij vragen om een betere calamiteitenbestrijding. Droogte en lage grondwaterstanden zijn vervelend voor landbouw en industrie. Maar waar zij (tot nu toe) vaak nog kunnen beregenen of aanvullen met drinkwater zijn er in de natuurgebieden weinig oplossingen voor noodmaatregelen. De urgentie voor de natuur is te illustreren aan de hand van de onderstaande voorbeelden:

- In de graslanden droogt de bodem uit en waterplassen drogen op waardoor weidevogels minder voedsel kunnen vinden, bijvoorbeeld in De Poel en Sint Laurense Weihoek. Dit komt omdat vanwege de droge bodems de bodemdieren zich dieper in de bodem verschuilen, de bodem te hard wordt voor de snavel om voedsel te zoeken en droogte leidt tot minder insecten. We zien dit in droge jaren vertaald in een flinke afname van het broedsucces.
- Ook de zilte graslanden, bijvoorbeeld in de Yerseke en Kapelse Moer en de zuidkust van Schouwen, drogen te snel uit. Zeldzame zilte vegetaties komen daardoor niet tot ontwikkeling. Droogte in deze terreinen leidt weer tot een versnelde afbraak van veen, wat leidt tot bodemdaling en het vrijkomen van CO_2.
- In kreken en poelen daalt het waterpeil sterk, waardoor specifieke watervegetaties en waterdieren (vnl. vissen en amfibieën) sterven of minder nakomelingen krijgen. Larven van bijv. de Rode Lijst soorten kamsalamander en boomkikker sterven bij droogvallende poelen.
- Broed-, rust- en foerageergebieden voor kustvogels, zoals aan de Zuidkust van Schouwen, verliezen door uitdroging hun functie. Ratten kunnen vanwege de droogte broedeilanden bereiken en eten de kuikens op. En uitgekomen jonge kustvogels sterven door gebrek aan voedsel.

CBF VOOR GOEDE DOELEN

Aan Gedeputeerde en Provinciale Staten
Datum 25 augustus 2020
Onderwerp Zeeuwse natuur in tijden van verdroging

Als periodieke droogte een terugkerend verschijnsel wordt, zullen de gevolgen in de natuur bij elke droogte verder versterkt worden, soms zelfs onomkeerbaar. Uiteindelijk zal dit resulteren in een sterke verzwakking van het ecosysteem, afname van de biodiversiteit en kans op het uitsterven van plant- en diersoorten in Zeeland.

Robuust watersysteem

De beste oplossing voor de problematiek van verdroging is een andersoortig waterbeheer, gericht op vasthouden van water en daarmee vergroting van de totale watervoorraad. Er valt door het jaar heen voldoende regen, maar er moet wel op een verstandige manier met het beschikbare water worden omgesprongen. Dit betekent dat meer water moet worden opgeslagen in de bodem, regenwater in het voorjaar minder snel moet worden afgevoerd en oppervlaktewaterpeilen omhoog moeten. Samen met u als overheden en stakeholders in het landelijk gebied moeten we zoeken naar een nieuw integraal en robuust watersysteem. In de bijlage staan enkele denkrichtingen voor integrale oplossingen die buiten bestaande kaders en maatregelen vallen.

Aanbod voor veldbezoek

De situatie in de natuur laat zich het beste uitleggen in de natuur zelf. Voorbeelden waar het niet goed is gegaan, voorbeelden met resultaten van noodmaatregelen en voorbeelden waar kansen voor integrale oplossingen liggen. Wij willen u dan ook aanbieden een dag(deel) te verzorgen om die situaties buiten te bekijken en te bespreken.

Wij vragen u om onze denkrichtingen mee te nemen bij alle plannen voor klimaatadaptatie en het verbeteren van de zoetwatervoorraden. Wij zijn graag betrokken bij alle plannen en willen meewerken om gezamenlijk met inwoners, ondernemers, landbouw en industrie naar de beste integrale oplossingen te zoeken.

Met vriendelijke groet,

Namens Het Zeeuwse Landschap, Staatsbosbeheer en Zeeuwse Milieufederatie,

Provinciaal ambassadeur Zeeland

In natuurgebieden

Bepaalde natuurgebieden, bijvoorbeeld de Zwaakse Weel, kunnen een helpende hand bieden om de totale watervoorraad te vergroten (ecosysteemdienst). Maar laten we onszelf daar niet rijk mee rekenen. De hoeveelheid zoet water die in deze gebieden opgeslagen kan worden is beperkt. Veel natuurgebieden hebben al een hoger slootpeil en hogere grondwaterstand dan de omliggende agrarische polders. Hierdoor zijgt er al water weg uit deze natte natuurgebieden. Daar komt bij dat veel soorten planten en dieren niet tegen sterk wisselende grondwaterstanden bestand zijn. Maatregelen voor het vergroten van de zoetwatervoorraad zouden in samenhang met ingrepen in het omliggende gebieden kunnen worden uitgevoerd om zo een robuustere watervoorraad te realiseren. Mogelijkheden hiervoor dienen gebiedsspecifiek bekeken te worden.

Traditioneel (grond)waterbeheer omvormen

Het traditioneel (grond)waterbeheer is gericht op ontwatering om wateroverlast te voorkomen. Deze vorm van beheer is zeker nuttig wanneer een hoge afvoer van water noodzakelijk is. Zo'n soort situatie doet zich een paar keer per jaar voor en overtollig water kan snel en zonder overlast worden afgevoerd. Echter, gezien de toenemende mate waarin zoetwatertekorten optreden is het juist van belang om dit water vast te houden, zowel onder- als bovengronds. Dit vraagt om herziening van de landschappelijke inrichting, zoals het toekennen van andere gebruiksfuncties aan gebieden die geschikt zijn voor (tijdelijke) wateropslag. Het zou goed zijn om een opgave tot het vasthouden van water toe te voegen aan het (grond)waterbeheer.

Hoger peil in polders (rondom natuur)

Een hoger oppervlaktewaterpeil draagt bij aan het vasthouden van water voor landbouw en natuur. Zeker in bufferzones rondom de natuurgebieden zou een overgang naar een hoger peil moeten worden besproken. Het mes snijdt dan aan twee kanten. In de natuur is de waterhuishouding meer op orde en de landbouw heeft in deze buffergebieden een voorraad voor droge periodes.

Het faciliteren van een lager peil voor intensieve teelten zou überhaupt moeten stoppen binnen een termijn van 5-10 jaar. Dit heeft een versterkend effect op de totale problematiek van verdroging en waterhuishouding waar landbouw en natuur mee kampen. Benut de tijd om hierin geleidelijk maatregelen te treffen zodat natuur en bedrijfsvoering zich hierop kunnen aanpassen.

Balans zoeken bij wateronttrekking

Zo lang de watervoorraad niet afdoende is voor de watervraag vanuit de landbouw, industrie én natuur is er, naast water beter vasthouden, een evenwichtige en gebalanceerde sturing nodig op de watervoorraden in kritische maanden.

- De stijgende trend in beregeningsvolumes leidt tot een verdere verslechtering van de totale problematiek. Een afspraak over plafonds en tijdstippen waarop wordt beregend is nodig, vooral in de kritische maanden. Stel hiervoor een verdringingsreeks voor grondwater vast, in analogie met de verdringingsreeks voor oppervlaktewater en handhaaf hier op.

- Er is een meer kritische grondhouding nodig ten aanzien van kwetsbare gebieden en beschermingszones en er wordt te weinig naar de cumulatieve effecten gekeken van grondwateronttrekkingen in één gebied.
- Handhaving van de gemaakte afspraken en vergunde onttrekkingen lijkt zeer sporadisch aanwezig. Dit werkt een goed waterbeheer, maar ook het gevoel van verantwoordelijkheid en bewustwording niet in de hand. Een snelle reactie op meldingen van bijvoorbeeld illegale onttrekkingen is belangrijk om de problematiek in bepaalde gebieden niet nog verder te vergroten.
- Innovaties als druppelirrigatie moeten we stimuleren. Dit kan door bij (nieuwe) vergunningen ook voorwaarden te stellen aan besparing. Beoordeel bestaande vergunningen periodiek op dit punt en pas ze aan.

Noodmaatregelen in natuurgebieden
De TBO's hebben ook dit jaar op een aantal plekken noodmaatregelen moeten treffen door water uit sloten en kreken buiten de natuurgebieden te pompen en over het maaiveld en drooggevallen laagtes uit te laten vloeien. Er moest ingegrepen worden om de natuur een helpende hand te bieden en zo verdere schade in de natuurgebieden te voorkomen. Calamiteitenmaatregelen zullen in de toekomst hoogstwaarschijnlijk vaker genomen moeten worden en wij vragen om hierin gezamenlijk op te trekken. Alleen bij snel en adequaat handelen tijdens kritische droogte kunnen we voorkomen dat de natuur ernstige schade oploopt. Hiermee voorkomen we mogelijk een significante achteruitgang in natuurwaarden en biodiversiteit van de Zeeuwse natuurgebieden en, indien mogelijk, het kostbare jarenlange herstel hiervan.